

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-287/20 – 1

Υπόθεση C-287/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία κατάθεσης:

30 Ιουνίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Amtsgericht Hamburg (Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

16 Ιουνίου 2020

Ενάγοντες:

EL

CP

Εναγομένη:

Ryanair Designated Activity Company

Amtsgericht Hamburg (ειρηνοδικείο Αμβούργου, Γερμανία)

[παραλειπόμενα]

Διάταξη

Επί της διαφοράς

- 1) **EL**, [παραλειπόμενα] Villanova di Camposampiero, Ιταλία
- 2) **CP**, [παραλειπόμενα] Villanova di Camposampiero, Ιταλία

- ενάγων -

- ενάγουσα -

[παραλειπόμενα]

κατά

Ryanair Designated Activity Company, [παραλειπόμενα] Δουβλίνο, Ιρλανδία

- εναγομένης -

[παραλειπόμενα]

το Amtsgericht Hamburg (ειρηνοδικείο Αμβούργου) διατάσσει [παραλειπόμενα] στις 16.6.2020 ως ακολούθως:

1. Αναστέλλει τη διαδικασία.
2. Υποβάλλει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ το ακόλουθο ερώτημα προς ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης:

Συνιστά η οργανωμένη από συνδικάτο απεργία του ιδίου προσωπικού ενός πραγματικού αερομεταφορέα «έκτακτη περίπτωση» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004;

Έχει σημασία συναφώς το εάν πριν από την απεργία έγιναν διαπραγματεύσεις [σελ. 2 του πρωτοτύπου] με τον εκπρόσωπο/τους εκπροσώπους των εργαζομένων;

Σκεπτικό:

1. [παραλειπόμενα] [Παράθεση διαδικασίας εθνικού δικαίου]
2. Η απόφαση επί της διαφοράς [παραλειπόμενα], η οποία δεν μπορεί να προσβληθεί με τακτικά ένδικα μέσα, εξαρτάται από την απάντηση που θα δώσει, με την προδικαστική απόφασή του, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο προδικαστικό ερώτημα που διατυπώνεται στο διατακτικό.

Περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς

3. Οι ενάγοντες αξιώνουν από την εναγομένη αποζημίωση ύψους 500,00 ευρώ.
4. Η ενάγουσα διέθετε επιβεβαιωμένη κράτηση για πτήση από τη Βερόνα [παραλειπόμενα] προς το Αμβούργο [παραλειπόμενα] στις 28.9.2018 (αριθ. πτήσης FR5074), η οποία θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί από την εναγομένη και να φτάσει στο Αμβούργο στις 28.9.2018 και ώρα 14.50. Η πτήση ματαιώθηκε. Λόγος της ματαίωσης ήταν η απεργία αεροσυνοδών και πιλότων της εναγομένης. Μετά την αναγγελία της απεργίας, η εναγομένη προσπάθησε μέσα σε χρονικό διάστημα τριών ημερών να πραγματοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερες πτήσεις. Παρά ταύτα, η επίμαχη πτήση έπρεπε κατά την κρίση της να ακυρωθεί.

5. Αμέσως πριν από την απεργία, καθώς και κατά τη διάρκεια ενός πιο μακρινού χρονικού διαστήματος πριν από αυτήν, έλαβαν χώρα διαπραγματεύσεις με εκπροσώπους των εργαζομένων, οι οποίες ωστόσο δεν κατέληξαν σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα.
6. Η εναγομένη ενημέρωσε τους ενάγοντες σχετικά με τη ματαίωση κατά την ημέρα της αναχώρησης.
7. [παραλειπόμενα] [μη σχετικά]

Συγχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [παραλειπόμενα]

8. Το άρθρο 12 («Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι») έχει ως εξής: [σελ. 3 του πρωτοτύπου]

«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και τον συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σε αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του. [...]

9. Το άρθρο 28 («Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων») έχει ως εξής:

«Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, ή οι αντίστοιχες οργανώσεις τους, έχουν, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, δικαίωμα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις στα ενδεδειγμένα επίπεδα καθώς και να προσφεύγουν, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, σε συλλογικές δράσεις για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της απεργίας.»

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης [παραλειπόμενα]

10. Το μέρος I, παράγραφος 6, έχει ως εξής:

«Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες τους έχουν δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις.»

11. Το μέρος II, άρθρο 6 («Δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης»), έχει ως εξής:

«Για εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης, τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση:

[...]

και αναγνωρίζουν:

4. Το δικαίωμα των εργαζομένων και των εργοδοτών για συλλογικές ενέργειες σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, περιλαμβανομένου και του δικαιώματος της απεργίας, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από τις ισχύουσες συλλογικές συμβάσεις.»

Κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004

12. Η αιτιολογική έκθεση 14 έχει ως εξής:

«Όπως και δυνάμει της σύμβασης του Μόντρεαλ, οι υποχρεώσεις των πραγματικών αερομεταφορέων θα πρέπει να περιορίζονται ή και να μην ισχύουν όταν ένα [σελ. 4 του πρωτοτύπου] συμβάν έχει προκληθεί από έκτακτες περιστάσεις οι οποίες δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν ακόμη και αν είχαν ληφθεί όλα τα εύλογα μέτρα. Τέτοιες περιστάσεις μπορούν ειδικότερα να προκύψουν σε περιπτώσεις πολιτικής αστάθειας, καιρικών συνθηκών που δεν επιτρέπουν την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης πτήσης, κινδύνων για την ασφάλεια των επιβατών, απροσδόκητων ελλείψεων στην ασφάλεια της πτήσης και απεργιών που επηρεάζουν τη λειτουργία του πραγματικού αερομεταφορέα.»

13. Το άρθρο 5 («Ματαίωση») έχει ως εξής:

«1. Σε περίπτωση ματαίωσης μιας πτήσης, οι επιβάτες δικαιούνται: [...]

γ) αποζημίωση από τον πραγματικό αερομεταφορέα σύμφωνα με το άρθρο 7 [...]

3. Ο πραγματικός αερομεταφορέας δεν υποχρεούται να πληρώσει αποζημίωση σύμφωνα με το άρθρο 7 αν μπορεί να αποδείξει ότι η ματαίωση έχει προκληθεί από έκτακτες περιστάσεις οι οποίες δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν ακόμη και αν είχαν ληφθεί όλα τα εύλογα μέτρα.»

14. Το άρθρο 7 («Δικαίωμα αποζημίωσης») έχει ως εξής:

«1. Όταν γίνεται παραπομπή στο παρόν άρθρο, ο επιβάτης λαμβάνει αποζημίωση ύψους:

α) 250 ευρώ για όλες τις πτήσεις έως και 1 500 χιλιομέτρων· [...].»

15 [παραλειπόμενα] [Διάταξη του εθνικού δικονομικού δικαίου]

[...] [σελ. 5 του πρωτοτύπου]

Σχετική εθνική νομολογία επί του προδικαστικού ερωτήματος

16. Το Bundesgerichtshof (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) έκρινε, με απόφαση της 21.8.2012 (στοιχεία αναφοράς X ZR 138/11), τα εξής (βασικές διαπιστώσεις):

- 1 **Όταν ένα συνδικάτο καλεί στο πλαίσιο εργασιακής διένεξης αφορώσας συλλογική σύμβαση εργασίας τους πιλότους ενός αερομεταφορέα σε παύση εργασίας, τούτο μπορεί να έχει ως συνέπεια τη δημιουργία έκτακτων περιστάσεων υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού για τα δικαιώματα των επιβατών αεροπορικών μεταφορών.**
- 2 **Ο αερομεταφορέας απαλλάσσεται στην περίπτωση αυτή από την υποχρέωση παροχής αποζημίωσης για τη ματαίωση των πτήσεων που ακυρώνει προκειμένου να προσαρμόσει το πρόγραμμα πτήσεων στις αναμενόμενες επιπτώσεις της κήρυξης απεργίας.**

Το Bundesgerichtshof (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) αιτιολόγησε την απόφασή του, μεταξύ άλλων, ως εξής (σκέψεις 25 επ.):

«Η επίκληση από την εναγομένη της συνδρομής έκτακτων περιστάσεων δεν αποκλείεται για τον λόγο ότι η εναγόμενη είχε έλεγχο επί της κατάστασης.

Κατά κανόνα, έλεγχος της κατάστασης ο οποίος αποκλείει τη συνδρομή έκτακτης περίπτωσης δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται σε περίπτωση εργασιακής διένεξης. Η απόφαση πραγματοποίησης απεργίας λαμβάνεται από τους εργαζομένους στο πλαίσιο της αυτονομίας τους όσον αφορά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και συνεπώς εκτός της επιχείρησης του πραγματικού αερομεταφορέα. Ως εκ τούτου, ο αερομεταφορέας δεν ασκεί συνήθως νομικώς ουσιώδη επιρροή στους εργαζομένους του αναφορικά με το αν θα απεργήσουν ή όχι. Στην περίπτωση αυτή, δεν φαίνεται πειστικό το επιχείρημα ότι εναπόκειται στον πραγματικό αερομεταφορέα, σε περιπτώσεις απεργιών εντός της επιχείρησης, να ικανοποιήσει τα αιτήματα και με αυτόν τον τρόπο να αποτρέψει την απεργία. Τούτο θα υποχρέωνε τον αερομεταφορέα να παραιτηθεί από το προστατευόμενο από το ενωσιακό δίκαιο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και να περιέλθει σε εκ των προτέρων μειονεκτική θέση στο πλαίσιο της εργασιακής διένεξης. Τούτο δεν θα ήταν ανεκτό για τον αερομεταφορέα ούτε θα ήταν προς το μακροπρόθεσμο συμφέρον των επιβατών.»

Οι νομικές απόψεις των διαδίκων

17. Οι ενάγοντες υποστηρίζουν την άποψη ότι μια απεργία ιδίων αεροσυνοδών του αερομεταφορέα δεν [σελ. 6 του πρωτοτύπου] συνιστά «έκτακτη περίπτωση» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004. Φρονούν ότι στις συλλογικές διαπραγματεύσεις πρέπει να αναμένονται απεργίες και, συνεπώς, ματαίωση πτήσεων: πρόκειται για σύνηθες, αναμενόμενο κατά την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, και όχι εξαιρετικής φύσεως, γεγονός.
18. Η εναγομένη υποστηρίζει την άποψη ότι μια οργανωμένη από συνδικάτο απεργία συνιστά έκτακτη περίπτωση ανεξάρτητα από το αν απεργούν εργαζόμενοι του πραγματικού αερομεταφορέα ή όχι. Ο κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 δεν διακρίνει αναλόγως του αν πρόκειται για απεργία των εργαζομένων ή τρίτων.

Προκαταρκτική νομική εκτίμηση του δικαστηρίου

19. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι θα δοθεί, πιθανώς, αρνητική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα.
20. Το δικαστήριο ερμηνεύει την απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 17ης Απριλίου 2018 (C-195/17) υπό την έννοια ότι η αξίωση αποζημίωσης του επιβάτη δεν εξαρτάται από το αν μια απεργία είναι νόμιμη ή όχι κατά τις σχετικές εθνικές διατάξεις του εργατικού δικαίου και των συλλογικών συμβάσεων, αλλά ως «έκτακτες περιστάσεις» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 261/2004 πρέπει, αντιθέτως, να θεωρηθούν μόνο γεγονότα τα οποία, ως εκ της φύσεως και των αιτιών τους, δεν συνδέονται αναπόσπαστα με την κανονική άσκηση της δραστηριότητας του οικείου αερομεταφορέα και επί των οποίων ο μεταφορέας αυτός δεν έχει πραγματικό έλεγχο.
21. Το αιτούν δικαστήριο εικάζει ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – εφόσον θεωρεί μια «αδέσποτη απεργία» ως γεγονός υποκείμενο σε έλεγχο– θα θεωρήσει, *κατά μείζονα λόγο*, μια οργανωμένη από συνδικάτο απεργία εργαζομένων της επιχείρησης ως γεγονός υποκείμενο σε έλεγχο (π.χ. με το να έλθει σε συμφωνία ο αερομεταφορέας με το οικείο συνδικάτο), οπότε δεν θα έπρεπε να συντρέχουν «έκτακτες περιστάσεις».
22. Από την άλλη πλευρά, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά επίσης ότι είναι δυνατόν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κρίνει διαφορετικά μια οργανωμένη από συνδικάτο απεργία, διότι αυτή, σε αντίθεση με την «αδέσποτη απεργία», προστατεύεται από το ευρωπαϊκό δίκαιο καθώς και από το άρθρο 12, παράγραφος 1, και το άρθρο 28 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, και ότι, ως εκ τούτου, τυχόν ερμηνεία της [σελ. 7 του πρωτοτύπου] αποφάσεως της 17ης Απριλίου 2018 (C-195/17) υπό την ανωτέρω έννοια απαγορεύει να καλύπτεται από την εν λόγω απόφαση και η οργανωμένη από συνδικάτο απεργία. Επίσης, το δικαίωμα στην απεργία, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 6, παράγραφος 4, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, συνδέεται, σύμφωνα με την εισαγωγική περίοδο καθώς και την προγραμματική διάταξη στο μέρος I, παράγραφος 6, με το δικαίωμα σε –συντονισμένες– συλλογικές διαπραγματεύσεις. Πράγματι, το δικαίωμα απεργίας αναγνωρίζεται ρητώς για την «εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης». Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε, σε αντίθεση με τις παραδοχές που εκτίθενται στις σκέψεις 19 έως 21, να κρίνει ότι η εφαρμογή της νομολογίας του σε απεργίες οργανωμένες από συνδικάτο θα συνιστούσε παραβίαση του ευρωπαϊκού δικαίου, πράγμα που θα μπορούσε ενδεχομένως να συναχθεί από την αιτιολογική σκέψη 14 του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004, στην οποία η απεργία χαρακτηρίζεται γενικά ως «έκτακτη περίπτωση», αλλά κυρίως –εν πάση περιπτώσει κατ' αποτέλεσμα– θα συνιστούσε παρέμβαση στην προστατευόμενη από το ευρωπαϊκό δίκαιο ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι του αερομεταφορέα.

Στάδιο της διαδικασίας

23. Η έκβαση της διαφοράς εξαρτάται από την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα: κατά τα λοιπά, η διαφορά είναι από ουσιαστικής και νομικής απόψεως ώριμη για την έκδοση απόφασης. Στον βαθμό που το δικαστήριο, κατά την περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς (σκέψεις 3-7), εξέθεσε τον επίδικο ισχυρισμό ως αποδεδειγμένο, έχει ήδη σχηματίσει επ' αυτού δικανική πεποίθηση.
24. [παραλειπόμενα] [Παράθεση διαδικασίας εθνικού δικαίου]
[παραλειπόμενα] [Υπογραφή]

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ